

NÅR HJERNEN ER ALENE

Noen mener autobelay strider mot klatringens natur og bør forbys, andre omfavner det, og bruker det som en effektiv måte å trene på. Det skjer flere ulykker og nestenulykker enn det man skulle tro, og dette utfordrer tankegangen vår om sikkerhet ved klatring på selvsikring.

TEKST ODD MAGNE ØGREID

Autobelay selvsikringssystem er kommet for å bli. Man kan klatre raskt og effektivt uten å ha en klatrepartner i andre enden av tauet. Du bare fester karabineren inn i selens sentralløkke, og så er det full rulle til toppen av veggen. Skulle man falle underveis, vil bremsemekanismen i trommelen på toppen bremse farten og gi et mykt fall. Når du toppen av ruten må man frivillig slippe taket i veggen og falle til bremsemekanismen slår inn. For oss som er vant med å klatre i tau og gjerne ber klatrer om å stramme inn tauet før vi fires ned, føles dette svært unaturlig de første gangene, men også dette blir etter hvert en vane.

TO HJERNER TENKER BEDRE ENN EN

Når vi er to som klatrer sammen, eksisterer det en gjensidig kontrakt om å passe på hverandre og ta vare på den andres sikkerhet. Tauet som knytter oss sammen er det synlige beviset på denne kontrakten. Når vi tar på klatreutstyret og knytter oss inn i tauet, sjekker vi alltid selv at alt er korrekt (selvsjekken), og i tillegg manifesterer kontrakten seg i at vi gjensidig sjekker hverandre og ser at alt er korrekt før klatringen begynner (kameratsjekken). Mange ulykker har vært avverget fordi klatrekameraten har oppdaget feiltrædde

seler, ufullførte innbindingsknuter, feiltrædd taubrems etc. Med klatrekameratens gjensidige sjekk reduseres sannsynligheten for at vi starter klatringen uten at den grunnleggende sikringskjeden er fullstendig. Kameratsjekken fungerer som en ekstra sikkerhetsbarriere, og bidrar på denne måten til lavere ulykkesfrekvens. Det er forståelig at noen argumenterer sterkt mot å klatre med selvsikring, og hevder at dette medfører et brudd med hele konseptet for klatring, at to mennesker binder seg inn i et tau og forplikter seg til hverandre. I tillegg til at det å binde seg inn i et tau med noen fører med seg sosiale og mellommenneskelige gevinster som en selvsikrer frarøver oss.

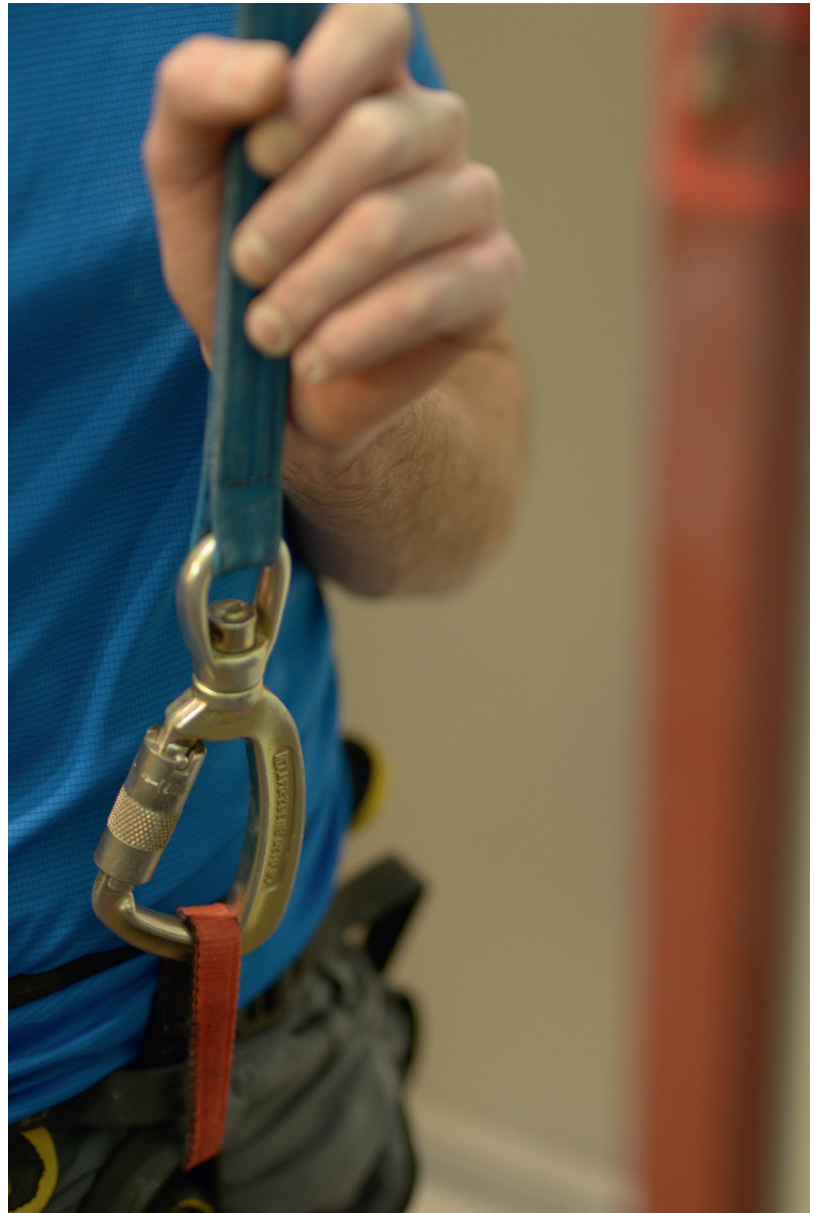
ALENE I VEGGEN

Selvsikringens ultimate fordel er at man ikke trenger klatrepartner for å få seg en klatreøkt. Også når man skal klatre tau sammen, kan det være effektivt om begge varmer opp på hver sin selvsikrer før man begynner tauklatringen. Når man klatrer alene har man bare en hjerne til disposisjon, og må selv kontrollere at alt er korrekt før man begynner å klatre. Man må sjekke at selen er tatt på korrekt, og at karabineren fra selvsikreren er korrekt festet i sentralløkka. Dette tilsvarer selvsjekken man gjør når man klatrer tau. Det er ingen klatre-

«En erfaren kvinnelig klatrer har glemt å feste karabineren inn i selen før hun klatrer, uten at dette blir oppdaget. Hun faller i bakken fra ca 10 meters høyde.»

SIKKERT? Et av de mest vanlige selvsikringssystemene i norske klatrehaller er TruBlue fra Head Rush Technologies. Foto: Lars Ole Gudevang

FAST: Korrekt innfesting av karabiner i selens sentralløkke, men husker du å feste den før du klatrer? Foto: Sindre Høslene-Hox

FARLIG: Til tross for advarselsskilt glemmer klatrere å feste seg til selvsikreren før klatring. Foto: Sindre Haslene-Hox

partner i andre enden av tauet som gjør kameratsjekk på deg. Når du fires ned er det heller ingen partner som kan stoppe nedfiringen om andre klatrere står i veien og ikke oppdager at du er på vei ned.

ULYKKER SKJER

Det er et mye mindre komplisert sikringssystem klatreren må forholde seg til når man skal bruke selvsikring enn når man skal klatre i tau. Man kunne da kanskje forvente at det nesten ikke skjer ulykker? Det stemmer dessverre ikke. Det er urovek-kende mange ulykker og nestenulykker som registreres – noen til vår ulykkesdatabase, og andre igjen bare gjennom muntlig overlevering av hva som skjedde. En alarmerende gjenganger i det som rapporteres er at klatrer glemte å feste karabineren i sentralløkken og begynte klatringen uten å være sikret. Mange reagerer med vantro når de hører at noe slikt har skjedd, og stiller seg uforstående til at noen kan begynne å klatre opp i veggen uten å være sikret og heller ikke merke det før det er for sent. Til alt overmål har dette også skjedd flere ganger med svært erfarne klatrere, gjerne i forbindelse med at man skal være effektiv og at alt går på automatikk.

DET GÅR GALT

Retten før påsken i fjor skjedde en alvorlig ulykke i forbindelse med klatring på selvsikring i Orkangerhallen. En erfaren kvinnelig klatrer har glemte å feste karabineren inn i selen før

hun klatrer, uten at dette blir oppdaget. Hun faller i bakken fra ca 10 meters høyde. Hun pådrar seg omfattende beinskader og bruddskader, to knuste hæler og flere bruddskader i begge leggene, brudd i høyre tommel, punkterte begge lungene, samt ryggskader. Liknende ulykker har også skjedd på andre klatresentre i Norge. Ut over landegrensene ser vi samme tendens. Adderer vi de hendelsene hvor klatreren oppdager underveis at karabineren ikke er festet og får assistanse, eller klarer å klatre rolig ned igjen, kan vi raskt konkludere at selvsikring byr på nye sikkerhetsutfordringer hvor menneskelig faktor er ulykkesårsak.

PRODUKTKONTROLLOVEN OG KLATRESENTRERENES ANSVAR

Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester pålegger tjenestetilbydere å forebygge at forbrukertjenester er sikre, samt iverksette tiltak for å gjøre tjenestene sikre. Flere klatresentre som tilbyr selvsikring har installert fysiske hinder i form av trekantede sperreseil som skal hindre klatrer adgang til veggen når karabineren ikke er festet i selen. Utrolig nok er det også registrert ulykker hvor klatrer har klart å snike seg usikret opp i veggen selv når sperreseilet er på plass. I Sørmarka Arena har halleier som en konsekvens av dette byttet ut de opprinnelige sperreseilene med større sperreseil som forbedret sikkerhetsbarriere. I tillegg er informasjon og opplæring viktige tiltak som produktkontrollen pålegger klatresentre å gi sine brukere.

ALPHA FL JACKET

Fast and Light. The lightest GORE-TEX® Pro jacket for climbers and alpinists. Maximum breathability and minimum weight.

ARC'TERYX

Engineered with GORE-TEX® Pro

OPPLEV NATUREN MED LA SPORTIVA

 LaSportivaNorge
 LaSportivaNorge

Her er en tiltaksliste som Norges Klatreforbund anbefaler klatrehaller med selvsikringssystem å følge: Informasjon om selvsikring med tilhørende faremomenter.

Opplæring i selvsikring: Et system for å kontrollere at selvsikringen er festet i selen: Kameratsjekk eller klatrevaktsjekk.

Fysiske barrierer i form av store trekantseil eller lignende:

Det svenske klatreforbundet har utformet et dokument som belyser fordelene og farene med selvsikring. Dette er et dokument som vi anbefaler alle klatresentere å sette seg inn i. Det kan lastes ned på sikkerhetssidene hos bergsport.se.

Klatrerens ansvar – kameratsjekk ved autobelay

Selv om halleier har oppfylt sitt ansvar som er pålagt gjennom produktkontrollloven, har også klatrerens ansvar som bruker anlegget et ansvar for å ivareta sin egen sikkerhet. Mange klatrere har allerede innsett at den manglende kameratsjekken ved selvsikring utgjør en økt sikkerhetsrisiko, og har innført faste ritualer som en ekstra barriere (eller utvidet selvsjekk).

Kameratsjekken er sentral i tauklating, og kan også benyttes ved selvsikring. Gjør først en selvsjekk, og spør deretter en annen klatrer eller klatrevakten om å se at alt er korrekt før du skal opp i vegg (kameratsjekk). Kanskje har også halleier innført et krav om kameratsjekk eller klatrevaktsjekk før selvsikring? Det er et enkelt tiltak som skal hjelpe oss de

gangene vår egen hjerne ikke oppdager at noe er galt før det er for sent. Norges Klatreforbund anbefaler alle som skal klatre med selvsikring å gjøre følgende:

- Be halleier om opplæring i selvsikring dersom du ikke allerede har fått dette.
- Be en klatrer i nærheten om å kameratsjekke deg hver gang du er klar til å klatre. Om det ikke er noen andre klatrere i nærheten kan du spørre klatrevakten om en kameratsjekk.

ANDRE TING Å TENKE PÅ: Når du fires ned av selvsikreren stopper den ikke før du når bakken. Ved tauklating kan sikrer stoppe nedfiringen om du er i ferd med å treffe uoppmerksomme personer som vimser rundt på golvet. Noen sperreseil har påtrykt informasjon om at det er klatrere over når de ligger på bakken, men de blir ikke alltid lagt merke til, så du må selv rope og be personer flytte seg mens du er på vei ned dersom noen har stilt seg opp under der du blir firt ned. Om vegg er litt overhengende der selvsikreren er installert, blir du firt ned lenger ut i rommet enn der du startet klatringen, og må være ekstra oppmerksom.

Pass på under nedfiring at du ikke hekter en fot, arm eller klesplagg opp i klatretak, andre tau eller diverse annet. Selvsikreren vil da fortsette nedfiringen mens det du har hektert fast forblir fast inntil hele kroppsvekten din henger etter det, og andre må assistere for at du skal komme løs.

SPERRESEGL: Til tross for sperreseil er det noen som begynner å klatre uten å være sikret. Foto: Sindre Haslene-Hox

ALENEBARN: Selvsikring er moro for både liten og stor. Her er det Leo Larssen Gudevang som klatrer. Foto: Lars Ole Gudevang